

Preteaching binnen praktijkgerichte vakken

INLEIDING

Leren in de praktijk geeft betekenis aan de leerstof en zorgt voor motivatie bij leerlingen. Ze ontdekken hun interesses en komen zo te weten wat ze goed kunnen. Daardoor begrijpen leerlingen beter waarom ze leren.

Door de komst van de coronacrisis heeft het onderwijs leren kennismaken met afstandsonderwijs. Een manier van lesgeven die voor veel leerkrachten en docenten vrijwel onbekend was. Iedereen moest naar een manier zoeken om dit zo goed mogelijk uit te voeren. Maar wat met de praktijken? Volgens onderwijsdeskundige Bert Smits (Metro, 2020) bestaat er geen oplossing voor het leren van complexe handelingen die normaal in een praktijklokaal gebeuren. Dit was het kader voor ons onderzoek.

Voor de coronacrisis werd preteaching al toegepast, maar dit stond nooit echt in de kijker. Door de coronacrisis heeft de definitie van preteaching een nieuwe betekenis gekregen. In dit onderzoek zullen de verschillende manieren van preteaching ook aan bod komen. Er wordt in dit artikel gefocust op de preteaching binnen praktijkgerichte vakken, net omdat die vakken het meeste lijdten onder de coronacrisis. De onderzoeksvraag waarop dit artikel gebaseerd is luidt dan ook als volgt: "Wat is de meest effectieve manier van preteaching bij praktijkvakken?". In het onderzoek wordt er voornamelijk gericht op het voorvallen van een relatief korte of gedeeltelijke lockdown.

WAT IS PRETEACHING?

Door het coronavirus dat ons land nog steeds teistert, zijn veel scholen genoodzaakt om aan preteaching te doen. U hoort het al, “pre-teaching”. Het is een woord dat we voortaan om de haverklap te horen krijgen, maar wat betekent het nu juist?

Preteaching is een woord dat bij leraren al langer bekend is. Sinds kort wordt het ook veel gebruikt in media en dergelijke. Hier wordt de term “preteaching” vaak gebruikt om de aanpak te benoemen die scholen toepassen wanneer ze in een code rood of oranje verkeren. Veel mensen zien preteaching daardoor simpelweg als het online aanreiken van nieuwe leerstof die later nog eens kort herhaald wordt, maar dit is eigenlijk niet de oorspronkelijke betekenis van de term.

Volgens Pedro De Bruyckere is de term ‘preteaching’ in feite het voor de aanvang van de les apart nemen van een groep zwakkere leerlingen, en aan hen alvast de uitleg en instructies geven die zullen volgen in de les (De Bruyckere, 2020). Op die manier krijgen de leerlingen de leerstof twee keer te verwerken, waardoor ze beter gaan onthouden. Het preteachen heeft een positief effect op de leeropbrengsten van de leerlingen.

De verwarring in de media tussen het online aanreiken van leerstof en preteaching is ergens wel te begrijpen. Wanneer men in de media spreekt over de term ‘preteaching’, bedoelt men daarmee ‘het voorbereiden van de lessen die later in de klas nog zullen gegeven worden’, wat dus ook een vorm van online nieuwe leerstof aanreiken is. We gebruiken deze definitie voor ons verdere onderzoek.

Op het internet zijn veel bronnen te vinden die informatie geven over preteaching. Veel van deze bronnen zijn gericht op het lagere onderwijs, of voor algemene vakken in het secundaire onderwijs. Ze maken duidelijk dat preteaching op verschillende creatieve manieren gedaan kan worden, en er geen vaste volgorde of regels gevolgd moeten worden. Volgens het maandblad Libelle hebben ook de ouders een functie in het preteaching gebeuren (Vlogaert, 2020). Op hun website geeft Hanne Vlogaert uitleg over preteaching. Ook geeft zij 7 tips voor ouders om “preteaching zo goed mogelijk aan te pakken”.

De verschillende methodes die gevonden zijn tijdens het brononderzoek worden in het artikel verder besproken. Deze methodes worden ook gebruikt voor het opstellen van de enquête.

METHODES OM AAN PRETEACHING TE DOEN

Preteaching binnen de praktijkvakken, het blijkt niet simpel. Sommigen noemen het zelfs onmogelijk. Hoe pak je het preteachen in praktijkvakken als leerkracht nu het best aan? In dit onderzoek worden enkele methodes bekeken om dit aan te pakken.

Preteaching in de praktijkvakken is niet onmogelijk, wel zeer moeilijk. Alles hangt af van het aantal uren dat de leerlingen effectief nog op de school mogen vertoeven. Ook de duur van de lockdown speelt een grote rol. Een lockdown van twee weken kan relatief goed worden opgevangen met preteaching. Tijdens die twee weken kunnen de leerlingen bijvoorbeeld de praktische handelingen instuderen via instructiefilmpjes of andere methodes. Wanneer ze terug naar school mogen, kunnen ze die ingestudeerde handelingen gaan uitvoeren in de praktijk. Een lockdown van één maand of langer is al moeilijker op te vangen voor de praktische scholen. Dit omdat het moeilijk is gedurende zo'n lange periode enkel instructies te geven, zonder dat de leerlingen de handelingen kunnen uitvoeren.

De mogelijke methodes die bij preteaching gebruikt kunnen worden om de technische handelingen zo goed mogelijk uit te leggen via computer, zijn hieronder opgesomd (Provinciaal onderwijs Vlaanderen, 2020; HLN, 2020).

- 1. De leerkracht maakt zelf ingesproken filmpjes, met uitleg en instructies.**
Belangrijk hierbij is dat de instructies helder zijn voor de leerlingen. De handelingen die worden uitgevoerd in het filmpje moeten duidelijk in beeld komen zodat de leerling bij elke instructie goed ziet wat er gebeurt. Het filmpje kan best ook niet te lang duren, omdat de leerlingen dan hun aandacht verliezen. Korte, duidelijke en gestructureerde instructiefilmpjes zijn hierbij aangeraden.
- 2. De leerkracht maakt een zelf opgestelde presentatie.**
Hiervoor kan alle mogelijke presentatiesoftware gebruikt worden. Denk bijvoorbeeld aan een PowerPoint presentatie of andere digitale tools. Belangrijk hierbij is weer dat er een structuur zit verwerkt in de presentatie, zodat leerlingen duidelijkheid hebben. Best verwerkt de leerkracht in de presentatie enkele foto's of video's om zo bepaalde zaken te toe te lichten. De mogelijkheid is dus bestaande om deze eerste twee methodes te combineren.
- 3. Leerkracht stelt cursus met stappenplan ter beschikking.**
Deze cursussen krijgen de leerlingen toegestuurd en worden afgedrukt. Om de cursus efficiënt te maken, kan je als leerkracht best daarin een duidelijk stappenplan verwerken met daarin de instructies/handelingen die zullen moeten worden uitgevoerd tijdens de praktijkmomenten. Ook hier is het toevoegen van foto's sterk aangeraden.
- 4. Leerkracht maakt gebruik van bestaande filmpjes.**
Wanneer je als leerkracht op het internet een geschikt filmpje vindt, waarin alle instructies en handelingen duidelijk worden uitgelegd, kan je natuurlijk dat bestaande filmpje gebruiken. Let hierbij wel op de auteursrechten. Belangrijk hierbij is dat er geen stappen worden overgeslagen in het filmpje. Is dit wel het geval, dan is het belangrijk

dat je dit als leerkracht duidelijk vermeldt. Alsook leg je de stap die ontbreekt uit via een ander (bijgevoegd) filmpje of dergelijke.

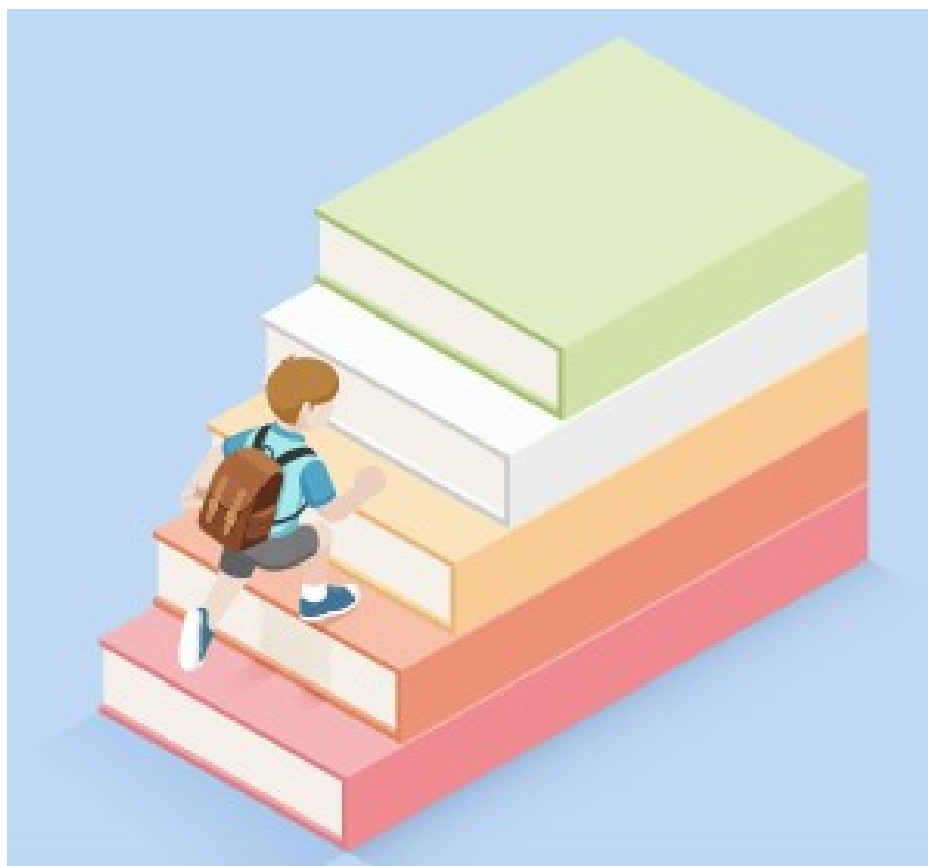
5. Podcasts

Als leerkracht kan je de leerlingen ook een podcast laten beluisteren. Deze methode is minder geschikt dan de vorige methodes omdat er geen beeldmateriaal aan te pas komt.

6. Een combinatie van de eerder vernoemde methodes.

Deze laatste methode vraagt het meeste werk van de leerkracht, maar is misschien ook wel de beste methode. Door enkele van de bovenstaande methodes te combineren zullen de leerlingen verschillende prikkels krijgen, waardoor ze beter begrijpen en onthouden. Door bijvoorbeeld een zelfgemaakt instructiefilmpje te tonen, en daarbij ook een cursusbundel met stappenplan te voorzien, kan een hoger leerrendement bekomen worden bij de leerlingen.

Het is de bedoeling dat de leerkracht een methode kiest waarbij de instructies duidelijk overkomen, en waarbij geen verwarring mogelijk is voor de leerlingen. Bepaalde methodes zijn meer toepasselijk en efficiënter dan anderen. Dat blijkt uit dit onderzoek. Welke methode nu het meest efficiënt is, vindt u terug in het vervolg van dit artikel.

ENQUÊTE

Ter ondersteuning van het onderzoek werd een enquête rondgestuurd naar 4 verschillende scholen. Het doelpubliek voor de enquête waren leerlingen en leerkrachten uit TSO- en BSO-richtingen die actief zijn in praktijklessen. In de enquête werd bevestigd hoe leerkrachten de lessen tijdens de eerste lockdown ervaren hebben. Ook werd geïnformeerd naar wat leerlingen en leerkrachten nu zelf de meest geschikte en efficiënte methode van pre-teaching vinden.

Van de ruim 250 deelnemende leerlingen aan de enquête, vindt meer dan de helft dat ze geen achterstand hebben opgelopen met betrekking tot de praktische kennis. Opmerkelijk is dit, zeker als je weet dat het overgrote deel van de leerlingen aangeeft dat hun praktijklessen volledig wegvielen tijdens de eerste coronagolf. Overigens geeft slechts 29% van de leerlingen aan een kleine (21%) of grote (8%) achterstand te hebben opgelopen.

Ook namen een vijftigtal leerkrachten deel aan de enquête, hierbij zijn er andere resultaten te zien. Zo geeft een overgrote meerderheid aan dat hun leerlingen een kleine (57%) of grote (21%) achterstand hebben opgelopen omwille van de coronacrisis. Er is dus een duidelijk

verschil merkbaar tussen de antwoorden van de leerlingen en dat van de leerkrachten

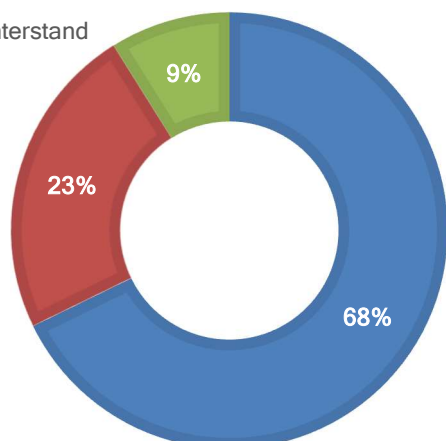
Ook geeft 22% van de leerkrachten aan geen verschil te merken. De deelnemende leerkrachten geven aan dat de al dan niet opgelopen achterstand zeer afhankelijk is geweest van de inzet die de leerlingen vertoonden tijdens de lockdownperiode. Leerlingen die de voorziene opdrachten grondig uitvoerden, hebben minder achterstand opgelopen dan leerlingen die niets of zeer weinig deden.

“Niet iedere leerling heeft een achterstand. De leerlingen die nauwgezet hun opdrachten uitgevoerd hebben zijn mee. De anderen niet.”

Uiteindelijk was de bedoeling van de enquête om te gaan kijken welke methode van preteaching de verschillende leerlingen en leerkrachten het meest geschikt vinden. Deze bevestiging leverde enkele interessante resultaten op, die u in de grafiek op de volgende pagina kunt raadplegen.

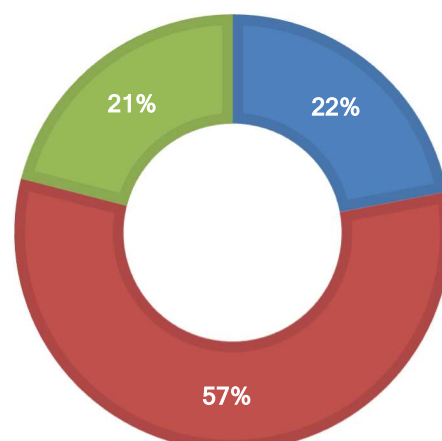
OPGELOPEN LEERACHTERSTAND DOOR CORONA VOLGENS DE LEERLINGEN

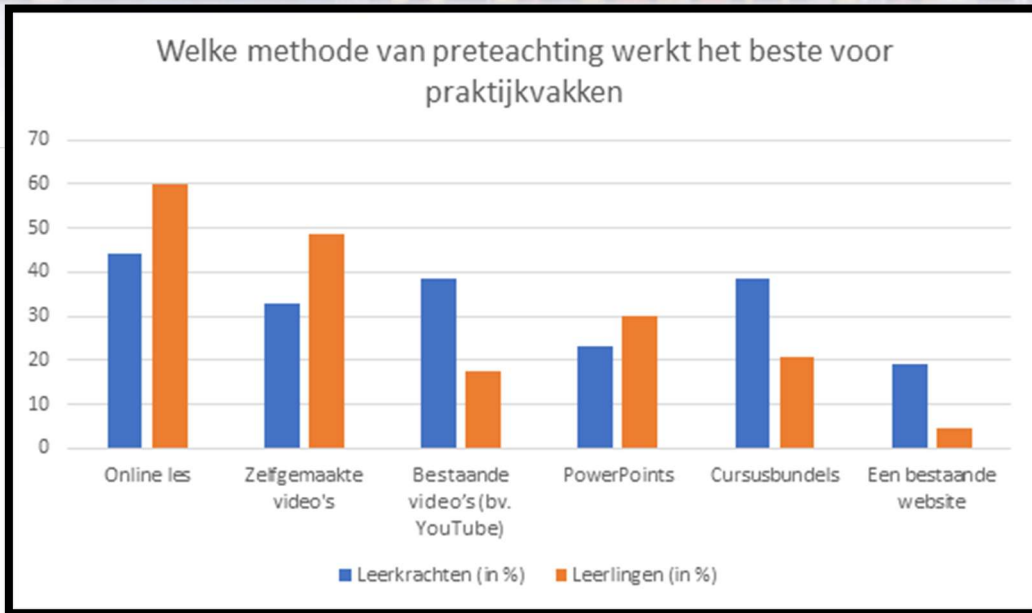
- Geen achterstand
- Kleine achterstand
- Grote achterstand

OPGELOPEN LEERACHTERSTAND DOOR CORONA VOLGENS DE LEERKRACHTEN

- Geen achterstand
- Kleine achterstand
- Grote achterstand

De grafiek ondersteunt het gehele onderzoek, en daaruit blijkt dat leerlingen het liefst aan preteaching doen via online lessen. Daarnaast blijkt ook dat leerlingen openstaan voor zelfgemaakte video's, die dienen ter ondersteuning en voorbereiding van de praktijkmomenten. De keuze hiervoor wordt ondersteunt door uitspraken van psychiater Dirk De Wachter: het blijkt dat leerlingen nood hebben aan een bekend gezicht, en dat een leraar zijn leerlingen recht in de ogen moet kunnen kijken (Goossens, 2020). Laat dat nu juist kenmerkend zijn aan deze twee methodes. De leerlingen konden hun antwoord aanvullen met een motivatie. Daaruit kan afgeleid worden dat de leerlingen het liefst fysieke lessen hebben voor hun praktijken. Online praktijkles vinden ze maar niks.

Wanneer er naar de resultaten van de leerkrachten gekeken wordt, is er een verschil te merken in mening tegenover dat van de leerlingen. De bevroagde leerkrachten vinden het hergebruiken van leermateriaal zoals bestaande cursusbundels, video's en websites zeer efficiënt en handig. Maar ook de online lessen en zelfgemaakte video's zijn volgens hen geschikte methodes om aan preteaching te doen. Uit de enquête bleek ook nog dat het merendeel van de leerkrachten van mening is dat vele praktijkvakken niet vervangen kunnen worden door preteaching. "Het fysiek bezig zijn kan onmogelijk van achter een computer beleefd worden", zo klinkt bij vele leerkrachten.

"Preteaching is in het BSO onderwijs totaal ongeschikt om praktische kennis op te doen in een afdeling lassen. Het trainen van fijne motorische bewegingen zoals fotolassen kan je niet vervangen door afstandsonderwijs."

"Praktijk kan niet geleerd worden door preteaching, dit moet ingeoeffend worden."

"Voor praktijkvakken is preteaching zeer moeilijk, er gaat niets boven fysieke les voor praktijk."

Enkele leerkrachten geven in de enquête duidelijk aan dat ze een combinatie van zelfgemaakt video's en cursussen zeer handig en efficiënt vinden. Door hierrond verder onderzoek te verrichten, blijkt dat die methode inderdaad aangeraden is. Leerlingen krijgen zo een goede combinatie van woord en beeld voorgeschoteld, wat bevorderlijk is voor het leren. Dit zegt onderwijspsycholoog Kirschner (2017).

Tips & Tricks

Hieronder enkele tips voor leerkrachten die in de toekomst aan preteaching binnen praktijkgerichte vakken willen doen (Proventiaal onderwijs Vlaanderen, 2020).

- ✓ Beperk het aantal opdrachten per week per vak (maximaal 1).
- ✓ Ga soepel om met deadlines. Houd er rekening mee dat niet elke thuissituatie dezelfde is.
- ✓ Maak goede/duidelijke afspraken met de leerlingen.
- ✓ Zorg dat je als leerkracht bereikbaar bent voor vragen. Laat ook duidelijk weten op welk medium (mail, smartschool, ...) je bereikbaar bent, alsook binnen de hoeveel dagen de leerlingen reactie mogen verwachten.
- ✓ Controleer regelmatig of elke leerling mee is met de leerstof. Volg de participatie op van de leerlingen en spring bij waar nodig.

De 7 tips van Hanne Vlogaert (2020) voor de ouders en leerkrachten:

1. Stel als gezin een realistische dag- of weekplanning op.
2. Vorm een team met de leerkrachten.
3. Werk als leerkracht met visuele stappenplannen.
4. Gebruik verhalen en creativiteit om de afstand te overbruggen.
5. Wees mild voor je kind, de leerkrachten en voor jezelf.
6. Reken op de veerkracht van je kind.
7. Bekijk het als een kans.

BESLUIT

Uit het onderzoek kan besloten worden dat het zeer moeilijk is om aan preteaching te doen bij praktijkgerichte vakken. Deze uitspraak wordt ondersteund door tal van praktijkleerkrachten. Als de leerlingen voor een langere tijd niet op de school mogen komen, is het zelfs onmogelijk. Dit omdat de feeling met de machines en het gereedschap een noodzakelijk onderdeel is in praktijkgerichte vakken.

Wel is preteaching in de praktijkvakken mogelijk bij een gedeeltelijke of vrij korte lockdown. Op die manier kan je leerlingen thuis de nodige handelingen al laten instuderen, waarna ze op school komen om die handelingen toe te passen in de praktijk.

Uit het onderzoek blijkt duidelijk dat de meest efficiënte methode die gebruikt kan worden om aan preteaching te doen bij praktijkvakken is via online les. Nu is online les eigenlijk een gewone vorm van lesgeven, waardoor dit niet echt als preteaching kan worden beschouwd. Wanneer dan verder wordt gekeken, kan gezegd worden dat zelfgemaakte video's, eventueel gecombineerd met een bijhorende online aangeboden cursus, de meest efficiënte methode is om aan preteaching te doen. Andere methodes zijn ook toepasbaar, maar zullen minder efficiënt zijn omdat de handelingen niet visueel gemaakt worden. Het gebruik van podcasts kon bij de enquête niet op veel steun rekenen, die methode is logischerwijs dan ook volledig uitgesloten om efficiënt aan preteaching te kunnen doen.

Bibliografie

De Bruyckere, P. (2020, 31 maart). Even puntjes op de i: wat is preteaching? Geraadpleegd op <https://pedrodebruyckere.blog/2020/03/31/even-puntjes-op-de-i-wat-is-preteaching/#:~:text=Het%20voordeel%20van%20preteaching%20is,collectief%20succeservaringen%20kunnen%20laten%20opdoen.>

Goossens, S. (2020, 17 juni). “Als de samenleving onderwijs respecteert, voelt elke leraar dat tot in zijn klas”. Geraadpleegd op <https://www.klasse.be/226151/dirk-de-wachter-respect-onderwijs/>

Grommen, S. (2020, 26 juni). Wat leerkrachten leren na de lockdown: “Kloof tussen sterkere en kwetsbare leerlingen is gigantisch”. Geraadpleegd op <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/06/23/wat-leerkrachten-leren-na-de-lockdown/>

Metro. (2020, 3 april). Na paasvakantie schakelt onderwijs over op preteaching, maar evident wordt dat niet. Geraadpleegd op <https://nl.metrotime.be/2020/04/03/must-read/na-paasvakantie-schakelt-onderwijs-over-op-preteaching-maar-evident-wordt-dat-niet/>

Kirschner, P. (2017, 30 maart). De leerverdubelaar. Geraadpleegd op <https://didactiefonline.nl/blog/paul-kirschner/de-leerverdubelaar>

HLN. (2020, 3 april). Dertig provinciale scholen zijn klaar voor preteaching na paasvakantie. Geraadpleegd op <https://www.hln.be/onderwijs/dertig-provinciale-scholen-zijn-klaar-voor-preteaching-na-paasvakantie~a313593e/>

Leerling2020. (2018, 20 december). Op weg naar leren in de praktijk. Geraadpleegd op <https://leerling2020.nl/op-weg-naar-leren-in-de-praktijk/>

Provinciaal Onderwijs Vlaanderen. (2020, 7 april). Survivalkit directies SO ‘Door de bomen het bos’. Geraadpleegd op <https://www.povsites.be/files/preteaching/survivalkit-directies-SO.pdf>

Provinciaal Onderwijs Vlaanderen. (2020, 7 april). Survivalkit leraren ‘Door de bomen het bos’. Geraadpleegd op https://www.povsites.be/files/preteaching/survivalkit-leerkrachten-SO.pdf?fbclid=IwAR0dULEYwsWAo78Mai2gsq1BJnRAi2J_rx8q6YG6iB3GBZAz4a5LVbclYDI

Vlogaert, H. (2020, 20 april). Preteaching: 7x tips voor ouders en leerkrachten om het goed aan te pakken. Geraadpleegd op <https://mama.libelle.be/kids/preteaching-tips-ouders/>